

ไพศาล ชัยมงคล. รัฐวิสาหกิจ. เทพนิมิตการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร, พ.ศ. 2516.
222 หน้า.

“รัฐวิสาหกิจ” ของไพศาล ชัยมงคล นับว่าเป็นการริเริ่มของผู้เขียนทางวิชาการด้านรัฐวิสาหกิจที่เป็นภาษาไทย เพราะว่าเท่าที่ปรากฏหนังสือที่จะใช้เป็นตำราภาษาไทยทางด้านนี้ยังไม่แพร่หลายนัก อาจจะมีบ้างในลักษณะบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการหรือข่าวพาณิชย์บ้าง แม้ว่ากิจการของรัฐวิสาหกิจจะได้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางอยู่เสมอมาก็ตาม เป็นที่เชื่อถือได้ว่ามีบุคคลเพียงส่วนน้อยที่จะเข้าใจว่า รัฐวิสาหกิจ คืออะไร มีหลักการอะไร ตั้งขึ้นมาได้อย่างไร การจัดรูปองค์กร การดำเนินการ การควบคุม ตลอดจนการที่รัฐมีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำไมประชาชนจึงต้องให้ความสนใจในกิจการของรัฐวิสาหกิจมากกว่าธุรกิจเอกชนทั่วไป เหล่านี้ ผู้เขียนได้ให้คำอธิบายไว้อย่างเพียงพอสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้มาก่อนที่จะทำความเข้าใจได้

ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์อยู่ 2 ประการในการเขียนหนังสือเล่มนี้ คือ :-

(1) เพื่อใช้เป็นหนังสือในการศึกษาวิชาการบริหารงานรัฐวิสาหกิจของนิสิตคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งผู้เขียนเป็นผู้บรรยายวิชานี้อยู่ในปัจจุบัน

(2) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนประชาชนที่สนใจทั่วไปมีโอกาสได้ทราบถึงหลักและการปฏิบัติที่สำคัญๆบางประการของรัฐวิสาหกิจในนานาประเทศและของประเทศไทยจากหนังสือที่เป็นภาษาไทย

หนังสือเล่มนี้ได้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ตอนแรกผู้เขียนได้อธิบายเกี่ยวกับหลักการทั่วไปของรัฐวิสาหกิจ ซึ่งผู้อ่านจะเข้าใจถึงคติของรัฐบาลของประเทศต่างๆ บางประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศอุตสาหกรรม ประเทศที่วางแผนรวมทางเศรษฐกิจ หรือประเทศที่กำลังพัฒนา ตลอดจนจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งรวมทั้งวิวัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐบาล เหตุผลในการจัดตั้งและที่เข้าไปเกี่ยวข้อง การพิจารณาข้อได้เปรียบเสียเปรียบของรัฐวิสาหกิจและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐวิสาหกิจและรัฐวิสาหกิจเอกชน

นอกจากนี้ ผู้เขียนได้อธิบายให้ทราบถึงประเภทต่างๆ ของรัฐวิสาหกิจและสถานะทางกฎหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐวิสาหกิจกับสถาบันต่างๆ ได้แก่ รัฐบาล ผู้บริโภค รัฐวิสาหกิจอื่นๆ รัฐวิสาหกิจเอกชนและองค์การที่ทำหน้าที่วางแผนเศรษฐกิจ ในด้านการบริหารองค์การ ได้กล่าวถึงลักษณะโครงสร้างขององค์การ การบริหารโดยคณะกรรมการและผู้จัดการ การบริหาร

งานบุคคลทั่วไป ตลอดจนการงบประมาณและการบัญชี และสิ่งที่มีรัฐวิสาหกิจพึงมี คือ การประเมินผลและวัดประสิทธิภาพในการจัดการ และสิ่งที่มีควรรอบอื่นๆ ทางด้านเศรษฐกิจและการเงินของรัฐวิสาหกิจ อันได้แก่การลงทุน กำไร ขาด และภาษีอากร

สำหรับตอนที่สอง ผู้เขียนได้กล่าวถึงรัฐวิสาหกิจในประเทศไทยโดยเฉพาะ ซึ่งผู้อ่านจะให้ความสนใจเข้าใจได้ชัดเจน ถึงคำจำกัดความของรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ ผู้เขียนได้อธิบายให้ทราบถึงนโยบายของรัฐบาลในเรื่องรัฐวิสาหกิจที่มีต่อรัฐวิสาหกิจประเภทต่างๆ และสาเหตุที่รัฐวิสาหกิจดำเนินงานไม่ได้ผลดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอุปสรรคทางด้าน การควบคุมไม่รัดกุมพอ ทำให้ขาดการคล่องตัวเป็นอัน และได้ชี้ให้เห็นถึงแหล่งที่มาของเงินลงทุนของรัฐวิสาหกิจ การจัดสรรกำไรสุทธิ และรัฐบาลเองขณะนี้ได้ดำเนินงานเพื่อปรับปรุงรัฐวิสาหกิจต่อไปอย่างไร

สิ่งที่เป็นประโยชน์ที่ได้จากหนังสือเล่มนี้ นอกจากสิ่งที่ควรรู้ทั่วไปเกี่ยวกับรัฐวิสาหกิจแล้ว ผู้เขียนได้รวบรวมรายชื่อรัฐวิสาหกิจที่แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆไว้โดยละเอียด ตลอดจนรายชื่อกิจการที่รัฐบาลถือหุ้นกว่าร้อยละ 50 และเงินทุนหมุนเวียน นอกจากนี้ผู้เขียนได้รวบรวมบทความที่น่าสนใจทางด้านรัฐวิสาหกิจเพื่อผู้อ่านที่สนใจ ได้มีโอกาสศึกษาค้นหาอ่านประกอบได้ต่อไป

โดยสรุป หนังสือรัฐวิสาหกิจนี้ มีค่าควรแก่การสนใจ.

เกษินี หงสนัทธ์

คณะรัฐประศาสนศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์